

Средства от европейски фондове и програми в енергетиката

През последните години България постигна впечатляващ напредък към дългосрочна макро-икономическа стабилност и устойчив растеж. В резултат дори настъпващата икономическа криза все още не ни е засегнала сериозно

Ангел Минев

член на Национален комитет на България в Световния енергиен съвет

Въпреки положителни резултати, България остава най-бедната страна в Европейския Съюз. По данни на НСИ, размерът на реалния брутен вътрешен продукт на човек (при ППС) за страната е едва 37.1% спрямо средния за ЕС. Големите разминавания в доходите са израз на съответни различия в ефикасността на икономиката и използването на обществените фондове, дължащи се на по-ниско качество и начин на функциониране на материалната, административна и трудова база. Подобряването на ефективността на икономиката и сближаването на нейните нива с тези на ЕС е основна стратегическа цел, предпоставка за постигането на която е осигуряване на необходимите инвестиции, в частност и от европейските фондове и програми. Тези средства могат да подпомогнат изпълнението на горепосочената цел и да осигурят устойчива обществена полза само ако бъдат концентрирани върху високодоходни инвестиции в човешки и физически капитал.

Допълнително предпоставка за ефективно усвояване на европейски средства е своевременното създаване на технически умения у бизнеса за разработване и реализация на секторни стратегии и програми и идентифициране на проекти. От особено значение е координираното прилагане на възможните схеми за осигуряване на кредитно и капиталово финансиране и гаранционни инвестиционни инструменти. Средствата от различни фондове на Европейския съюз и от международни конвенции, инициативи, двустранно сътрудничество и подобни, са предназначени за подпомагане на държавните и общински структури и частния сектор при разработване на различни инвестиционни проекти. В зависимост от източника те имат различен калибър, правила и контрол, но във всички случаи изискват сериозна ангажираност от страна на получаващата институция, доказуеми практически резултати и пълен контрол върху начина на използване на средствата, което е слабата страна при тяхното усвояване в България. Изпълнението на тези проекти подпомага приважането на законодателството, държавния и общински апарат и институционалната структура, регулаторните и други правила към европейските стандарти.

Приоритетните области за енергийния сектор, които изискват допълнителни усилия и финансови средства, за да бъде осигурен устойчив и задоволителен приток на инвестиции, са тези, за които са налице значителни различия спрямо постиженията на ЕС, а именно енергийна интензивност, ВЕИ и газификация: С цел разясняване дейността и облекчаване инвестиционната активност е съставена следната класификация на активните европейски и някои международни източници, схеми и модели на финансиране на проекти в енергетиката. Подробна информация за фондове, проекти, програми, международни договори и инициативи може да намерите на посочените интернет адреси.

1. Фондове, проекти и програми на Европейския съюз

1.1. Международен фонд “Козлодуй”, програми за бита и индустрията

1.1.1 Енергийна ефективност в бита

1.1.2. Енергийна ефективност и вей в индустрията

1.2. Кохезионен и структурни фондове на ЕС

1.2.1. Европейски фонд за регионално развитие

- 1.2.2. Кохезионен фонд
- 1.3. Програми на Европейските общности
 - 1.3.1. Многогодишна програма “Интелигентна енергия за Европа”
 - 1.3.2. Седма рамкова програма на ЕС за научни изследвания, технологично развитие и демонстрации 2007 - 2013 г.
 - 1.3.3. Програма “Джаспърс”
- 1.4. Изследователския фонд за въглища и стомана.
- 1.5. Програма трансевропейски енергийни мрежи
- 2. Средства за финансиране по линия на международни договори и инициативи
 - 2.1. Протоколът от Киото
 - 2.1.1. Международна търговия с емисии
 - 2.1.2. Механизъм “чисто развитие”
 - 2.1.3 Проекти “Съвместно изпълнение”
 - 2.2. Български фонд “Енергийна ефективност”
 - 2.3. Привличане средства чрез приватизация
 - 2.4. Привличане средства чрез публично частно партньорство

Международният фонд “Козлодуй” е създаден през 2000 г., за да осигури средства за реализиране на мерките, свързани с намаляване на отрицателните последици от извеждането от експлоатация на блокове 1-4 на АЕЦ “Козлодуй”, като подпомогне затварянето им. Той се администрира от Европейската банка за възстановяване и развитие (ЕБВР). Фондът подпомага необходимото реструктуриране, повишаване качеството и модернизиране на секторите за производство, пренос и разпределение на енергия. Проектите се разделят на такива, попадащи в т.нар. “ядрен” прозорец - това са проекти, свързани директно с извеждането от експлоатация на блокове от АЕЦ “Козлодуй” и проекти, попадащи в т.нар. “неядрен” прозорец - проекти, свързани с намаляване последиците от предсрочното спиране на блокове от АЕЦ. За повече информация: www.ebrd.com/projects/psd/psd2005/35703.htm

Структурните фондове са финансов инструмент за провеждане на “Регионалната структурна политика”, която е тясно свързана с енергетиката. Предназначението на Структурните фондове е да се приведат всички региони/държави от ЕС към ниво на социално сближаване, средно за ЕС. Структурните фондове са включени в една обща финансова рамка, като всеки от тях има своя специфична област. Кохезионният фонд финансира дейности в подкрепа на устойчивото развитие, когато те имат ясни екологични измерения - например повишаване на енергийната ефективност и насърчаване използването на ВЕИ. Със средства от Кохезионния фонд се подпомага и изпълнението на проекти за развитие на Трансевропейските енергийни мрежи. Фондовете финансират частни проекти. За повече информация: www.eufunds.bg, www.opcompetitiveness.bg/bg/index.html

След присъединяването на България към ЕС програма “Интелигентна енергия за Европа” ще продължи да действа и през периода 2007 - 2013 г. като част от програма “Конкурентоспособност и програма за иновации” на ЕС. Програмата е с общ бюджет от приблизително 3,6 млрд. евро, малка част от които са предвидени за програма “Интелигентна енергия за Европа”. Агенцията за конкурентоспособност и иновации (ЕАСИ) обявява периодично покани за участие, в които се описват предпочитаните насоки и условия за участие. За повече информация: www.europe.bg/htmls/page.php?category=104&id=5479

Седма рамкова програма предоставя необходимата рамка за по-бързо интегриране на българската наука и технологии в Европейската изследователска общност (ERA). Основните й насоки са разработване на интегрирана и координираща национална политика в европейската мрежа, сближаване на административните структури и оптимизиране на системата на управление на науката. Потенциалните участници в програмата са частни или обществени

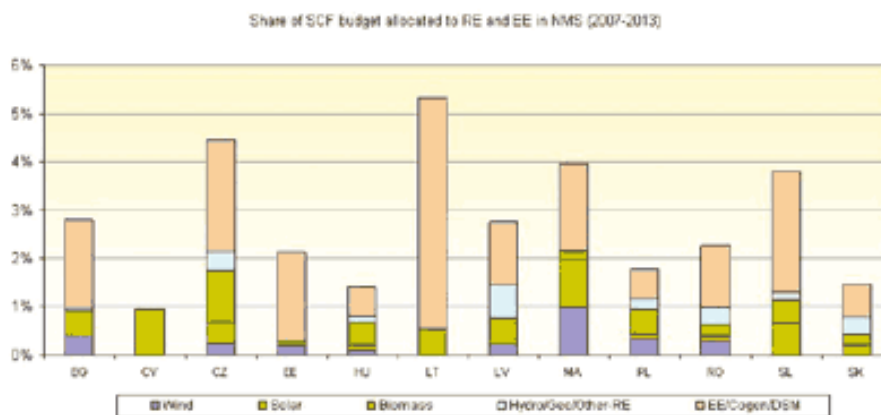
юридически организации и институции. Национален координатор по програмата е Министерството на образованието и науката. За повече информация: <http://7fp.mon.bg>

Програма “Джаспърс” (Съвместно съдействие за подкрепа на проекти в Европейските региони) е съвместна инициатива, свързана с политиката на ЕС по регионално развитие, на: Европейската инвестиционна банка, Европейската комисия и Европейската банка за възстановяване и развитие. Тя е консултантска програма за оказване на техническо съдействие при подготовката на проекти. За повече информация: www.jaspers.europa.eu

Програма “Трансевропейски енергийни мрежи на ЕС” обхваща съвкупност от насоки, цели, приоритети и действията на Общността. Идентифицирани са проекти от многостранен интерес, включително такива от общоевропейски интерес, в областта на Трансевропейските електроенергийни и газови мрежи. Конкретно са определени подлежащите на финансиране области, както следва: електроенергетика, природен газ, нефт и петролни продукти, възобновяеми енергийни източници - вятър, слънчева енергия, биомаса, електроенергия от ВЕЦ, геотермална енергия и др., енергийна ефективност, когенерация, енергийно управление. За повече информация: http://ec.europa.eu/ten/index_en.html

Влизането в сила на Протокола от Киото от 16 февруари 2005 г. международната търговия с емисии стана реалност, като възникна нов пазар с нова стока - въглероден двуокис. Протоколът въвежда три механизма, които предоставят възможност за гъвкавост при изпълнение на задълженията на страните. България има значителен опит в прилагането на механизма “съвместно изпълнение”: изградена институционална структура, процедури и критерии. В резултат вече се сключват договори за покупка на редуцирани емисии. За повече информация: http://unfccc.int/kyoto_protocol/items/2830.php

Българският фонд “Енергийна ефективност” е създаден с 10 млн. \$US безвъзмездна помощ от Глобалния екологичен фонд към Световната банка, като от държавния бюджет и Република Австрия са предоставени допълнително средства в размер по три милиона лева. Фондът управлява финансови средства за инвестиционни проекти за развитие на енергийната ефективност, съобразно приоритетите. Средствата на фонда се разходват целево, за възмездно финансиране на проекти за развитие на енергийната ефективност в България и за гаранционна дейност по кредити от финансово-кредитни институции, отпуснати по проекти за енергийна ефективност. За повече информация: <http://www.bgeef.com/display.aspx>

Дял на средствата за ВЕИ и ЕЕ, финансирани от структурните и кохезионния фонд за периода 2007 - 2013